

3. Výkonnost odvětví

Po rekordním mezikvartálním propadu HPH v celé ekonomice přišlo ve 3. čtvrtletí oživení. Výkon většiny hlavních odvětví ale stále zůstával pod úrovní počátku roku.

Jestliže restriktivní protipandemická opatření tvrdě dopadla v 1. čtvrtletí 2020 primárně na odvětví těsně navázaná na cestovní ruch, během následujícího kvartálu již dokázala na několik týdnů ochromit velkou část ekonomiky. Hrubá přidaná hodnota (HPH)¹ tak mezikvartálně propadla o rekordních 9,4 % a citelně prohloubila svůj pokles z 1. čtvrtletí (–2,4 %). Ve 3. čtvrtletí byla většina významných restriktivních opatření zrušena, a ekonomika se tak mohla znovu nadechnout. Výsledkem byl 7,3% mezikvartální růst, který rovněž neměl v téměř 25leté dostupné časové řadě obdoby. Výkon většiny hlavních odvětví se ale na úroveň z 1. letošního čtvrtletí dosud nevrátil. Výjimkou bylo uskupení odvětví s převahou vládního sektoru a též odvětví zemědělství, lesnictví a rybnářství.

Největší meziroční útlum HPH postihl v 1. až 3. čtvrtletí hlavně státy jižního křídla eurozóny. Česko si vedlo podobně jako většina středoevropských ekonomik.

Za 1. až 3. čtvrtletí 2020 se HPH meziročně snížila o 5,7 %. Dosud nejhlubší pokles v tomto období roku byl v časové řadě od poloviny 90. let registrován během krizového roku 2009 (–5,4 %). Útlum v roce 2020 byl úzce svázan s poklesem počtu odpracovaných hodin (–4,9 %)². Letošní tempo HPH řadilo Česko v rámci EU na patnácté místo. V EU došlo k poklesu o 6,8 %, v zemích eurozóny o 7,3 %. Tyto výsledky byly ovlivněny propadem výkonu významných ekonomik zejména na jižním křídle eurozóny (Španělsko 11,2 %, Itálie 9,6 %, Řecko 8,5 %, Portugalsko 7,3 %) a také Francie (9,4 %). Z visegrádských států si nejlépe vedlo Polsko (–3,0 %), nejhůře Slovensko (–6,3 %). Růst přidané hodnoty registrovalo jen Irsko (+2,9 %), relativně příznivé výsledky hlásila i většina severovýchodních států. Rozdíly mezi zeměmi vypovídají primárně o náběhu koronavirové nákazy napříč EU, rychlosti a intenzitě vládních restriktivních opatření a zčásti také o odlišné odvětvové skladbě ekonomik (negativně se projevilo vyšší zastoupení odvětví s vazbou na cestovní ruch, pozitivně pak např. role veřejných služeb).

Za tři čtvrtletí propadla přidaná hodnota nejvíce v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství.

Zatímco v 1. i ve 2. letošním čtvrtletí stál za poklesem HPH v ekonomice zejména zpracovatelský průmysl (příspěvek –0,8 p. b., resp. –4,5 bodu), v následujícím kvartálu tuto roli převzalo uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (–1,7 p. b.), když se na souhrnném poklesu podílelo z více než třetiny. Negativní dopad zde mělo nejen jarní uzavření významné části maloobchodních prodejen, ale i přetrvávající hluboký útlum v příjezdovém cestovním ruchu³. V tomto uskupení se tak přidaná hodnota za tři čtvrtletí meziročně propadla o 10,9 %, ve zpracovatelském průmyslu pak o 8,7 %. Silně zasaženy byly také tzv. ostatní činnosti služeb⁴, kde hluboký pokles HPH (–9,4 %) plně korespondoval s propadem odpracované doby. S problémy se potýkaly rovněž profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti (–7,7 %). Jako v jednom z mála hlavních odvětví zde nedošlo ve 3. čtvrtletí k oživení. Lze předpokládat, že mohlo jít i o důsledek zhoršující se finanční situace podniků, které mohly omezovat outsourcing některých služeb (např. v oblasti nábory pracovníků, pronájmů, úklidu, reklamy).

Výkon stavebnictví klesl jen mírně, obdobně jako v roce 2019.

Ostatní odvětví byla v prvních třech čtvrtletích zasažena mírněji. Přidaná hodnota ve stavebnictví se snížila o necelá 3 %, srovnatelným tempem jako v roce 2019. Příznivě zde působila relativně vysoká zásoba zakázek, limitujícím faktorem byl přetrvávající nedostatek pracovní síly i vysoká administrativní náročnost procesu přípravy i realizace staveb. Nepříznivý účinek těchto skutečností se v důsledku vyhlášení jarního nouzového stavu dále prohloubil. Výkon zemědělství, lesnictví a rybnářství se meziročně zvýšil o 4,3 %, nejvíce z hlavních odvětví. Přidaná hodnota zde svižně rostla třetím rokem v řadě. Přispěla k tomu stabilizovaná situace v zemědělské prvovýrobě, jež nebyla letos vyjma zpřísněných hygienických opatření regulačními vlivy negativně dotčena. Výroba masa v 1. až 3. čtvrtletí

Nejvíce rostla HPH v zemědělství, lesnictví a rybnářství. Projevil se vliv dobré úrody, stabilizovaný stav

¹ Údaje o HPH jsou vyjádřeny ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

² Naproti tomu v 1. až 3. čtvrtletí 2009 se počet odpracovaných hodin v ekonomice meziročně snížil podstatně mírněji (–1,7 %).

³ Výdaje na konečnou spotřebu klesly v 1. až 3. čtvrtletí u nerezidentů v ČR meziročně o 45 %, v samotném 2. čtvrtletí 2020 dokonce o nebývalých 69 %. Nerezidenti se na celkových výdajích na konečnou spotřebu domácností v Česku dlouhodobě podílejí zhruba 6 %.

⁴ Zahnují kulturní, zábavní a rekreační činnosti a dále zejména poskytování osobních služeb (například kadeřnictví, kosmetické služby, čistící služby či opravy výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost).

Živočišné výroby i silná živelní těžba dřeva.	i díky vyšší porážkové hmotnosti vykrmovaného skotu i prasat nepatrně vzrostla (+0,4 %). Tuzemští producenti prodali naturálně o 4,7 % mléka více. Rostlinnou produkci podpořila dobrá letošní sklizeň, zejména u obilovin, brambor či píce⁵. Prorůstově zřejmě působila na celý primární sektor i pokračující živelní těžba dřeva. Role některých odvětví služeb nabírala v pandemickém období na významu. V informačních a komunikačních činnostech vzrostla za tři čtvrtletí přidaná hodnota meziročně o 1,2 % a v odvětvích s převahou vládních institucí o 0,5 %. Jestliže v informačních a komunikačních činnostech šlo o nejslabší tempo po roce 2012, v oblasti veřejných služeb byl mírný růst v posledním pětiletí standardním jevem.
HPH mírně rostla v informačních a komunikačních činnostech i ve veřejných službách.	
Navzdory silnému letnímu oživení zůstávala hodnota průmyslové produkce v září stále pod svým „předpandemickým“ maximem.	Z podrobnějších údajů podnikových statistik plyne, že po prudkém jarním útlumu⁶ doprovázeném několikátýdenní uzavírkou řady provozoven (včetně klíčových exportérů) došlo v letním období k významnému oživení průmyslové produkce⁷. Počínaje květnem výkon průmyslu meziměsíčně rostl. Tento trend mírně narušil pouze srpen (-0,8 %), zčásti v důsledku celozávodních dovolených. Za letní měsíce tak průmyslová produkce oproti 2. čtvrtletí vzrostla o 23 %. K letnímu oživení pomohl relativně rychlý „náběh“ zahraničních zakázek i slabší kurz koruny. Navzdory tomu ani zářijová úroveň produkce stále plně nedosahovala „předpandemického“ maxima⁸.
V prvním pololetí působila ve směru poklesu průmyslu nejvíce výroba motorových vozidel, ve 3. čtvrtletí kovovýroba a strojírenství.	I přes solidní vstup do letošního roku klesla průmyslová produkce vinou nepříznivého březnového vývoje za celé 1. čtvrtletí meziročně o 5,0 %. V následujícím kvartálu došlo k nehlubšímu propadu ve srovnatelné řadě od roku 2000 (o 23,6 %). Ve 3. čtvrtletí pokles zmírnil na 3,6 %. Jestliže v první polovině roku byl útlum průmyslu úzce svázán s produkcí motorových vozidel, která včetně nejbližších návazných oborů zodpovídala za zhruba polovinu celkového meziročního poklesu, ve 3. čtvrtletí táhly celé odvětví dolů nejvíce kovovýroba (vliv -0,75 p. b.) a strojírenství (-0,74 p. b.).
Výkon automobilového průmyslu se po dubnovém zmrazení během letního období vrátil k normálu.	Za 1. až 3. čtvrtletí se produkce v odvětví výroby motorových vozidel snížila o 19,6 %, téměř dvojnásobně než v celém průmyslu. Faktické uzavření provozoven klíčových podniků i souběžné ochromení činnosti mnohých subdodavatelů vedly v dubnu k bezprecedentnímu propadu produkce, vývozu i nových zakázek o zhruba 80 %⁹. Ještě během zbytku 1. pololetí došlo ale k rychlému zotavení. V červenci se meziroční pokles produkce již zastavil. Na počátku 4. čtvrtletí přesáhlo využití výrobních kapacit v tomto odvětví 90 % a vrátilo se tak na úroveň obvyklou v posledních letech. Zatímco dosavadní letošní vývoj ve výrobě motorových vozidel lze považovat spíše za vybočení z dlouhodobě rostoucího trendu, obdobný pokles produkce v těžbě a dobývání¹⁰ i kožedělném průmyslu (za tři čtvrtletí shodně téměř o pětinu) je spojen s vleklými strukturálními problémy těchto oborů. O sedminu se meziročně snížila produkce ve strojírenství. To se i ve 3. čtvrtletí potýkalo s poklesem domácí i zahraniční poptávky, což souviselo s pokračujícím útlumem investiční aktivity v ekonomice. Bezmála o osminu klesla od počátku roku produkce v kovodělném průmyslu, podobně jako v hutnictví a slévárenství. Skutečnost, že půjde
Pokles v těžebním průmyslu se prohloubil vinou útlumu těžby uhlí i vlivem nižší těžby stavebních surovin.	

⁵ Dle předběžných údajů k 15. září 2020 je odhadována celková letošní sklizeň ve výši 7,98 mil. tun. Ta je nejsilnější za poslední čtyři roky a proti desetiletému průměru silnější o 4,0 %. Obdobně je tomu u brambor (+6,4 %), kukuřice na zeleno a siláž (+12,9 %), hrachu na zrno (+56 %, zejména díky dlouhodobému růstu osevní plochy), máku (+37 %, díky vyšším plochám osevů), jetele a vojtěšky (výhradně díky vyšším osevům). U řepky a cukrovky byly sklizně těsně pod desetiletým průměrem, výhradně vinou menších ploch osevů. V meziročním srovnání sklizeň výrazně většiny hlavních plodin vzrostla. Výjimkou byly některé druhy zeleniny (okurky, rajčata). Méně se urodilo i chmele (meziročně o 24 %, proti desetiletému průměru o 11 %), opačně tomu bylo u vinných hroznů (+23 %, +11 %). Navzdory mírnému meziročnímu růstu úrody zažilo nepříznivý rok ovocnářství, neboť loňská sklizeň byla velmi nízká, což se týkalo zejména klíčového segmentu produkce jablek.

⁶ Průmyslová produkce v březnu 2020 meziměsíčně klesla o více než desetinu, v dubnu dále propadla téměř o čtvrtinu.

⁷ Zahnuje odvětví těžby a dobývání, zpracovatelského průmyslu a také energetiky (zde pojímané jako odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu). Všechna meziroční tempa produkce (na úrovni odvětvových sekcí i oddílů) jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční tempa pak také o vliv sezónnosti.

⁸ To se vlivem cyklického útlumu, kterým tuzemský průmysl procházel již během loňského roku, nacházelo v květnu 2019. Ve srovnání s touto úrovní byla produkce v září 2020 o 4,8 % nižší.

⁹ Dokládají to i data o fyzické produkci. Dle údajů Sdružení automobilového průmyslu bylo během letošního dubna v ČR vyrobeno jen necelých 15 tis. motorových vozidel. Od ledna do září činila výroba vozidel 813 tis. kusů, což bylo meziročně o čtvrtinu méně.

¹⁰ Za nepříznivým vývojem tohoto odvětví stála tradičně těžba uhlí, kde produkce v 1. až 3. čtvrtletí meziročně propadla o 28 %.

K poklesu (o 6 %) však došlo i v těžbě stavebních materiálů. Ta přitom v předchozích třech letech i díky vyšší tuzemské poptávce rostla.

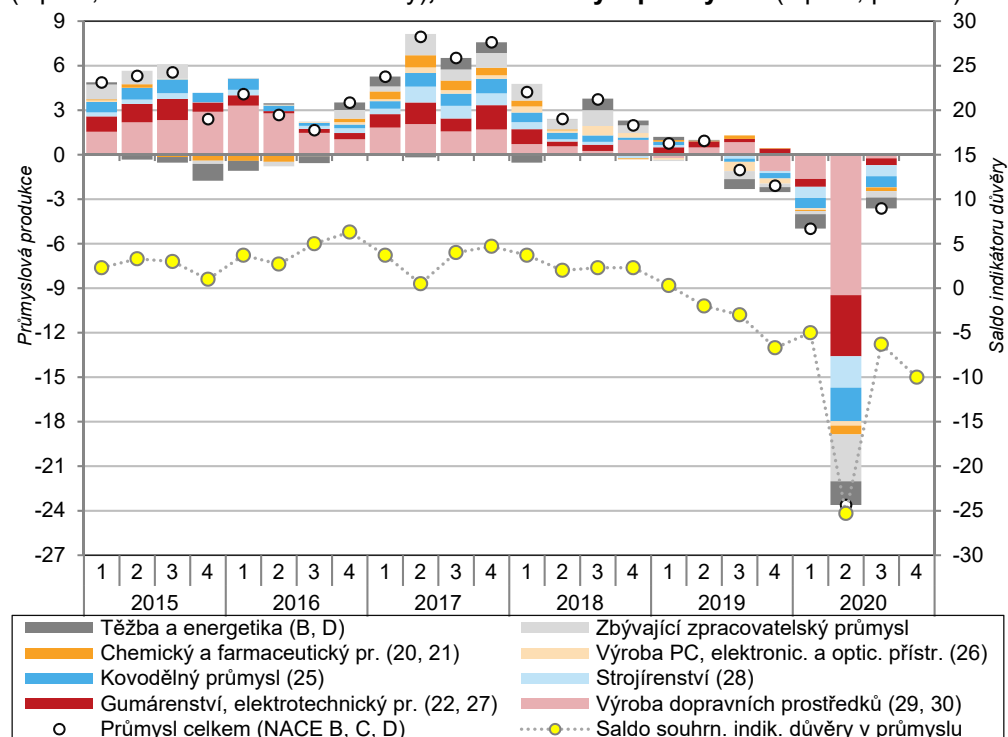
Hlubší snížení produkce nastalo ve strojírenství, hutnictví či kovovýrobě.

Potravinářství těžilo z vyšší tuzemské poptávky i dobrých úrod.

Některým zejména menším oborům pomohala specifická skladba poptávky během koronavirové krize.

v těchto oborech patrně o dlouhodobější útlum, naznačuje i trvajících pokles nových zakázek i hlubší poklesy u vývozu a dovozu těchto komodit. Snížení produkce v energetice za 1. až 3. čtvrtletí (-7,2 %) bylo sice v kontextu celého průmyslu podprůměrné, v rámci oboru však šlo za shodné období roku o rekordní tempo. Projevil se efekt odstávek v elektrárnách i pokles poptávky v podnicích vlivem snížené výrobní aktivity. Méně byla zasažena odvětví výroby počítačů, elektronických a optických přístrojů či výroba stavebních materiálů (produkce zde shodně klesla o 5 %). Jen mírný pokles registroval potravinářský průmysl (-0,8 %), jemuž vedle relativně stabilní tuzemské poptávky patrně pomáhaly i dobré letošní výsledky agrárního sektoru. Naopak na výrobce nápojů dolehlo omezení stravovacích a pohostinských zařízení umocněné útlumem příjezdového cestovního ruchu. Produkce v tomto odvětví klesla o 7,3 %, horší výsledky za tři čtvrtletí byly naposledy patrné v letech 2009 a 2010. Dřevozpracující i papírenský průmysl docílily shodně posílení produkce o necelá 3 %. Specifická skladba poptávky během koronavirové krize se odrazila v mírném růstu výkonu farmaceutického průmyslu či ostatního zpracovatelského průmyslu, jenž zahrnuje i výrobu lékařských potřeb či výrobu her a hraček.

Graf č. 4 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně průmyslové produkce (v p. b., očištěno o kalendářní vlivy), **saldo důvěry v průmyslu*** (v p. b., pr. osa)

*Saldo důvěry je sezónně očištěno a vyjadřuje stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí.

Zdroj: ČSÚ

Tržby průmyslových podniků z přímého vývozu klesly za tři čtvrtletí o 11,5 %.

Nominální tržby průmyslových podniků z přímého vývozu klesly v 1. až 3. čtvrtletí o 11,5 %, tržby z tuzemska se snížily o 8,8 %. Mírnějšími tempy klesaly tržby i ve 3. čtvrtletí 2020. Od počátku roku vzrostly tržby nejvíce v energetice (+5,6 % meziročně). Cenový růst produktů se pozitivně odrazil např. v tržbách potravinářství (+2,4 %). Nejhlubší poklesy tržeb v těžbě a dobývání či v automobilovém průmyslu odpovídají tempům zjištěným u produkce.

Hodnota nových zakázek v průmyslu ve 3. čtvrtletí mírně klesala. Lépe se vedlo výrobě motorových vozidel.

Krátkodobé vyhlídky průmyslu zůstávaly navzdory silnému oživení ve výrobě motorových vozidel na přelomu 3. a 4. čtvrtletí 2020 nadále spíše nepříznivé. Hodnota průmyslových zakázek¹¹ ve 3. čtvrtletí dále mírně klesala (o 2,5 % meziročně), příznivější tendence naznačoval automobilový průmysl (+3,6 %). K mírnému nárůstu celkových zakázek došlo v září i v říjnu, ten byl ovšem částečně ovlivněn nižší srovnávací základnou, neboť

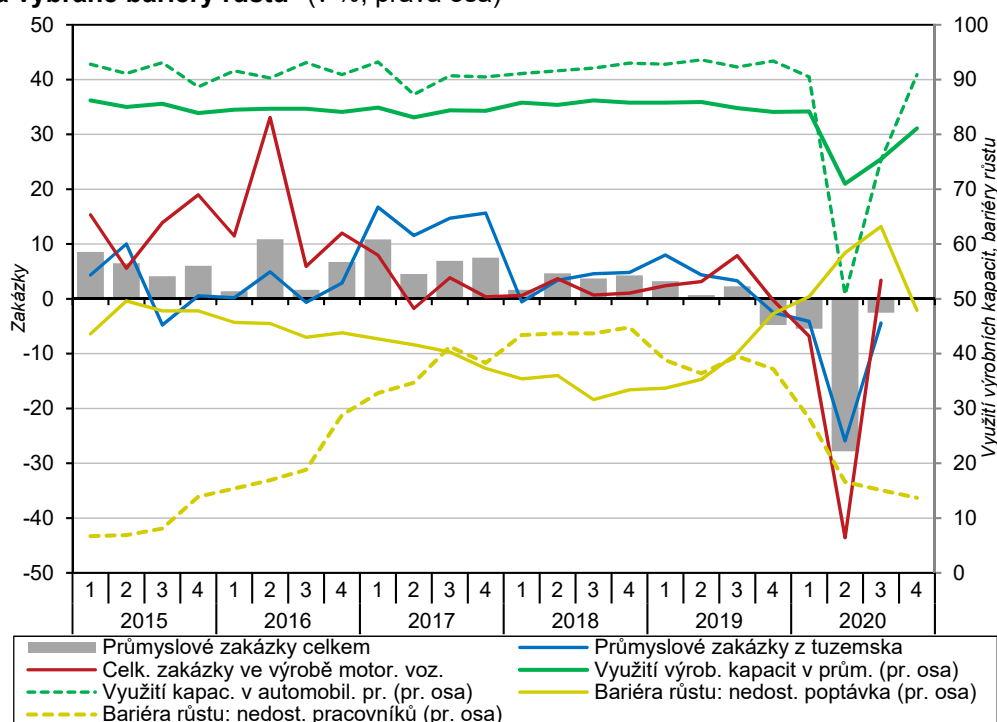
¹¹ Zjišťování zakázek probíhá pouze ve vybraných oddílech CZ-NACE (13, 14, 17, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30), které vyrábějí převážně na zakázku, s dlouhodobějším výrobním cyklem a s většími zásobami zakázek.

Mezi bariérami růstu výrazně dominuje nedostatečná poptávka.

Pokles počtu zaměstnanců v průmyslu se během roku 2020 prohluboval.

v posledním čtvrtletí 2019 výkon průmyslu oslaboval. Využití výrobních kapacit setrvalo ve většině oborů mimo výrobu motorových vozidel stále pod dlouhodobým průměrem. Hlavní růstovou bariérou zůstávala nedostatečná poptávka, v říjnu ji uvedla skoro polovina průmyslových podniků¹². Naopak role nedostatku pracovníků ustupovala dále do pozadí. O snížení zaměstnanosti v příštích třech měsících uvažovalo v listopadu 15 % podniků, 12 % naopak nové zaměstnance hledalo. Pokles evidenčního počtu zaměstnanců se letos prohluboval. Ve 3. čtvrtletí byl meziročně nižší o 4,8 %¹³. Souhrnné saldo indikátoru důvěry v průmyslu kleslo z -6 bodů (říjen) na -10 bodů (listopad). Na zhoršení epidemiologické situace tak zatím reagovalo mírně. Hodnota salda byla stále výrazně příznivější než během jarní krize (-26 až -28 bodů), ale současně mírně horší než v listopadu 2019.

Graf č. 5 Nové zakázky v automobilovém průmyslu, v průmyslu celkem (v běžných cenách, meziročně v %) a využití výrobních kapacit v průmyslu* a vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa)

*Využití průmyslových kapacit i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav v prvním (bariéry růstu), resp. druhém měsíci daného čtvrtletí (využití kapacit). Zdroj: ČSÚ

Průmyslová produkce za tři čtvrtletí meziročně klesla v ČR obdobně jako v EU. Hlubší pokles sužoval Itálii, ale také Německo.

Průmyslová produkce v EU se za tři letošní čtvrtletí meziročně snížila podobným tempem jako v ČR (-10,5 %). K největšímu útlumu došlo v Itálii (-14,0 %), o více než osminu klesla produkce také například ve Francii, Španělsku, Německu, Rumunsku či na Slovensku. Mírný růst registrovaly pouze Irsko (+1,2 %) a Malta. Z větších ekonomik zaznamenaly jen slabší pokles Řecko a Polsko (shodně -4 %), u nichž se mohl projevit i vliv odlišnější skladby průmyslu (např. vyšší zastoupení odvětví navázaných na zemědělství). V ČR (-15 %), podobně jako v celé EU (-17 %) klesla nejvíce výroba v odvětvích vyrábějících produkty investiční povahy (např. stroje, dopravní prostředky), nejméně pak v odvětvích zaměřených na produkty krátkodobé spotřeby (-2 %, resp. -4 %), kam patří například potraviny, nápoje, tabák, oděvy, léky, čisticí a hygienické prostředky, noviny, hračky či sportovní potřeby.

Mezikvartální pokles produkce byl ve

Ve stavebnictví se vliv protipandemických opatření projevoval pozvolněji, zato však s větší setrvačností. Během 2. čtvrtletí se stavební produkce¹⁴ snížila o 7,2 %. Hlubší mezikvartální

¹² Podniky mohly uvést více bariér současně.

¹³ Více než 6% pokles zasáhl strojírenství, elektrotechniku či gumárenství. O 5 % snížil stavy svých zaměstnanců i automobilový průmysl. K poklesu došlo i v jinak příznivěji se vyvíjejícím potravinářství (o 2,5 %).

¹⁴ Všechny meziroční údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční tempa pak také o vliv sezónnosti.

stavebnictví ve 2. čtvrtletí mírnější, přetrvával ovšem i v dalším období.

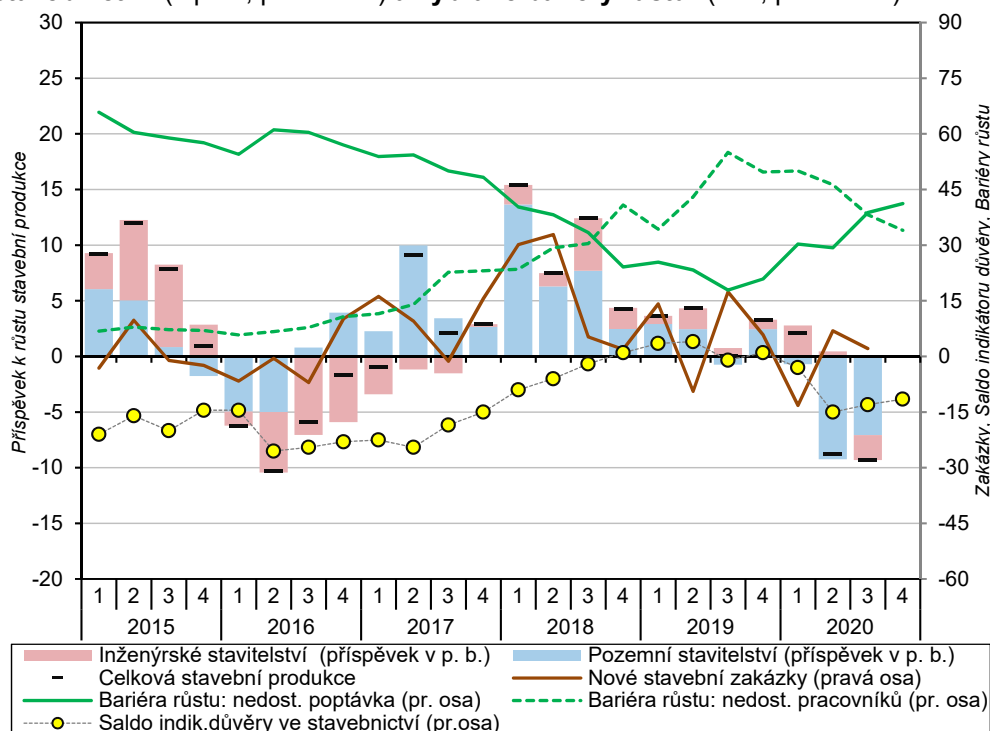
Výkon pozemního stavitelství klesl za tři čtvrtletí meziročně nejvíce za poslední dekádu.

Počet všech zahájených i dokončených bytů proti vysoké loňské úrovni klesl. Výstavbě rodinných domů se ale dále dařilo.

pokles byl naposledy registrován na počátku roku 2013. Jarní opatření, která měla za následek i omezení výkonu stavebních úřadů, dále ztížila náročný administrativní proces přípravy staveb, došlo k přerušení různých výběrových řízení, což narušilo plynulost výstavby. Dále také prohloubila ve stavebnictví již tak palčivý problém s dostupností pracovních sil, především ze zahraniční. Uvedené vlivy znamenaly pro toto odvětví větší šok než krátkodobý výpadek veřejných infrastrukturních investic na počátku roku 2016 (vlivem přechodu na nové programové období EU). Jarní útlum stavebnictví byl ve srovnání s ostatními tržními odvětvími sice slabší, na rozdíl od nich zde však následně nedošlo k oživení. Za 3. čtvrtletí se produkce stavebnictví proti předchozímu období dále snížila (o 2,3 %) a rovněž říjnové údaje naznačily pokračování tohoto trendu (meziměsíční pokles činil 1,7 %). V 1. až 3. čtvrtletí klesl výkon stavebnictví meziročně o 6,5 %, což byl nejslabší výsledek za poslední tři roky. Zásadně k tomu přispělo pozemní stavitelství (pokles o 8,7 %, nejslabší tempo po roce 2010). Mírně nižší byla i produkce inženýrského stavitelství (-0,5 %). To se ale mohlo opřít o zrychlující čerpání evropských fondů na dopravní stavby. Proti hlubšímu útlumu celého odvětví působila i teplotně velmi mírná zima.

Letošní problémy pozemního stavitelství souvisely i s poklesem v bytové výstavbě. Počet zahájených bytů za tři čtvrtletí se meziročně snížil o 6,8 %, takřka výhradně vinou poklesu u bytů v bytových domech (o 23 %). Celkový počet zahájených bytů (27,2 tis.) byl přesto druhý nejvyšší za poslední dekádu. Téměř o desetinu se snížila i četnost dokončených bytů. Nižší výstavbu registrovalo 12 ze 14 regionů, nejvíce Praha a jižní Čechy (shodně skoro o čtvrtinu). V celé ČR bylo dokončeno 13,7 tis. bytů v rodinných domech, výstavba rostla pátým rokem v řadě a její výše byla v rámci 1. až 3. čtvrtletí v historii samostatné ČR nejvyšší.

Graf č. 6 Příspěvky odvětví k meziroční změně stavební produkce (v p. b.), nové stavební zakázky (meziročně v %, pravá osa), saldo indikátoru důvěry ve stavebnictví* (v p. b., pravá osa) a vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa)

Údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy.

*Saldo důvěry i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí.

Zdroj: ČSÚ

Orientační hodnota stavebních povolení mírně klesla. Nové zakázky i jejich celková

Orientační hodnota všech stavebních povolení byla letos meziročně mírně nižší ve všech dosavadních čtvrtletích. V úhrnu od počátku roku se snížila o 4 %. K významnějšímu růstu došlo jen u změn dokončených staveb v bytových budovách (+16 %). Spíše než

zásoba ale dále meziročně rostly. Saldo indikátoru důvěry ve stavebnictví zůstalo v listopadu negativní, bylo však mírně příznivější než na jaře. Stavební podniky výrazněji trápí nedostatečná poptávka i problém s náborem pracovních sil.	o tržním poklesu vypovídají tato tempa o dočasných omezeních činnosti stavebních úřadů. Hodnota nově uzavřených tuzemských zakázek (v podnicích nad 50 zaměstnanců) totiž ve 2. i 3. čtvrtletí mírně meziročně rostla – jak v pozemním, tak i inženýrském stavitelství. Posilovala i celková zásoba práce ve formě dosud nerealizovaných stavebních zakázek. Na konci 3. čtvrtletí byla meziročně o osminu vyšší, a to díky veřejným i soukromým objednávkám z tuzemska, ale i zakázkám v zahraničí. Tři pětiny z celkové zásoby práce připadaly na tuzemské veřejné zakázky. Saldo indikátoru důvěry podnikatelů ve stavebnictví setrvalo vyjma ledna 2020 po celý rok v záporném pásmu. V listopadu činilo –12 bodů, a nacházelo se tak na úrovni počátku roku 2018. Reakce na podzimní zhoršení epidemiologické situace byla zatím jen mírná. Oslabení investiční aktivity v ekonomice se částečně podepsalo na poptávce ve stavebnictví. Nedostatečnou poptávku označilo jako bariéru růstu v listopadu 41 % podniků (nejvíce od ledna 2018), významným limitem zůstává současně i nedostatek pracovníků (34 %). Stavební firmy tak zatím ve velkém nepropouštěly. Evidenční počet zaměstnanců byl ve 3. čtvrtletí meziročně nižší jen o 0,6 %.
Pokles stavební produkce v Česku byl v 1. až 3. čtvrtletí srovnatelný s vývojem v EU.	Stavební produkce v EU klesla v 1. až 3. čtvrtletí 2020 meziročně o 6,6 % – srovnatelně jako v ČR. Největší propad ze sledovaných zemí¹⁵ postihl Francii (–17,9 %), Španělsko (–14,0 %), Itálii a Slovensko (shodně –12,0 %). S tím kontrastoval téměř 18% nárůst v Rumunsku. K navýšení došlo v dalších sedmi státech, mj. v Německu (+2,3 %). Lepšího výsledku než EU dosáhly vyjma Maďarska a Slovenska všechny novější členské státy ze střední a východní Evropy, k čemuž často přispěl příznivější vývoj inženýrského stavitelství.
Prudký jarní pokles tržeb ve službách nebyl v následujících měsících zdaleka kompenzován.	Tržby ve vybraných službách¹⁶ v důsledku vládních restriktivních opatření letos citelně klesly. Během března se meziměsíčně snížily o 8,7 %, v dubnu se tento pokles prohloubil na 11,3 %. Po uvolnění restrikcí v dalších měsících postupně mírně oživaly, avšak již v září se jejich meziměsíční růst zastavil. Opětovně zhoršená epidemiologická situace zkrátila letní turistickou sezónu. Nově zavedená regulační opatření (omezení počtu hostů, zkrácení otevírací doby) utlumila růst stravování a pohostinství. Propad tržeb v celém segmentu služeb z 2. čtvrtletí tak v následujícím období nebyl zdaleka kompenzován¹⁷.
Za meziročním poklesem tržeb ve službách stály zejména slabší výkony v dopravě a skladování.	První tři čtvrtletí 2020 přinesla 12,1% meziroční pokles tržeb ve službách (dosud rekordní útlum za stejné období roku 2009 čítal „jen“ necelých 10 %). Na letošním poklesu se z více než třetiny podílelo odvětví dopravy a skladování, z více než čtvrtiny administrativní a podpůrné činnosti. Více než pětinou pak přispělo ubytování a stravování. To také registrovalo nejhlubší propad tržeb ze všech hlavních odvětví služeb (za tři čtvrtletí meziročně o 33,5 %). V segmentu ubytování byly tržby pouze na polovině loňské úrovně¹⁸. Silný pokles postihl i odvětví administrativních a podpůrných činností (–27,5 %). Projevil se zde hlavně nebyvalý propad u cestovních agentur (–73,1 %), pokles tržeb hlásila i ostatní dílčí odvětví (např. pracovní agentury –23,0 %). V klíčovém odvětví dopravy a skladování se tržby snížily o sedminu. S vývojem v celoročně ochromeném segmentu letecké dopravy (–68,5 %) kontrastoval pokračující rozvoj poštovních a kurýrních činností (+9,2 %). Významnější pokles tržeb byl patrný i v profesních, vědeckých a technických činnostech (–7,8 %), a to zejména vlivem nižší poptávky po architektonických a inženýrských činnostech. Tržby se však snižovaly i ve všech dalších segmentech tohoto odvětví, včetně jinak dlouhodobě rostoucí oblasti výzkumu trhu a veřejného mínění. Relativně stabilní poptávku si držely pouze právní a účetnické činnosti. To platilo i o odvětví informačních a komunikačních činností (+0,8 %, nejslabší tempo za posledních sedm let). Dařilo se telekomunikacím (+7,4 %) a informačním
Největší propad zaznamenaly tržby v odvětvích s vazbou na cestovní ruch.	
Poptávka rostla v oblasti poštovních a kurýrních činností, telekomunikací či informačních činností.	

¹⁵ Řecko, Kypr a Švédsko nebyly z důvodu absence aktuálních dat hodnoceny.

¹⁶ Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Všechny údaje za služby jsou ve stálých cenách, meziroční údaje jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční jsou očištěny o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).

¹⁷ Ve 2. čtvrtletí tržby ve službách mezikvartálně klesly o rekordních 14,8 %, v následujícím čtvrtletí vzrostly jen o 8,1 %.

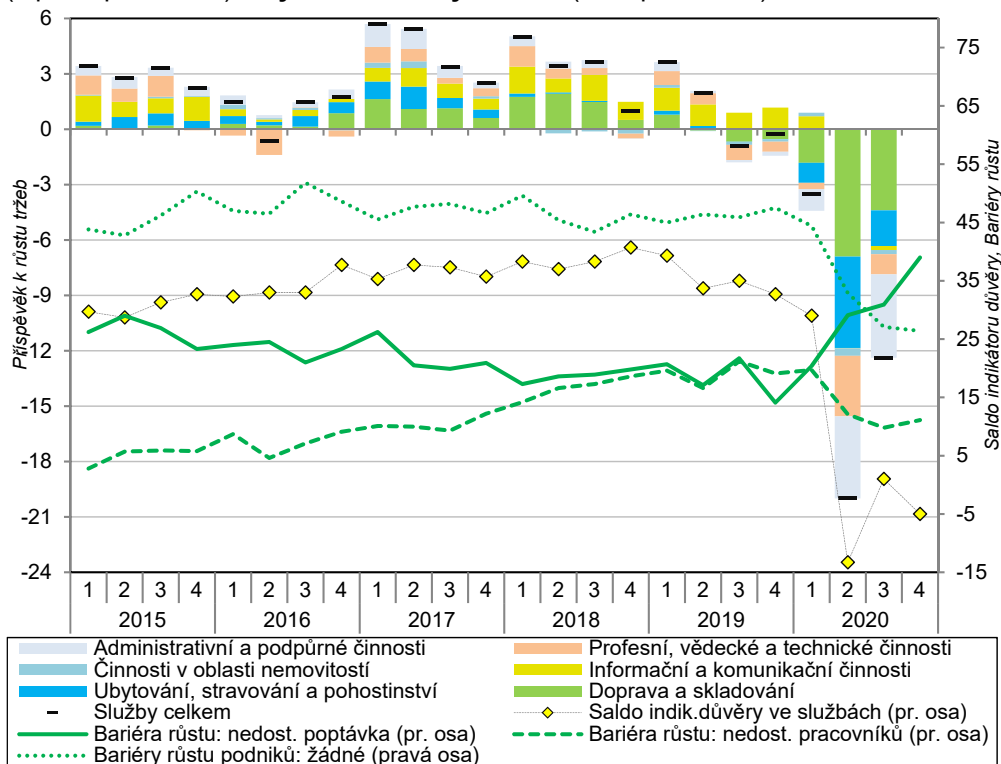
¹⁸ Od ledna do září 2020 klesly počty přenocování hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR meziročně o 37 %, z toho u hostů ze zahraničí o 66 %. Zatímco ve 3. čtvrtletí přenocování hostů z tuzemska mírně vzrostlo (+17 %), u nerezidentů silný útlum pokračoval (–68 %).

Propad tržeb ve filmovém a hudebním průmyslu byl větší než v roce 2009.

činností (+4,9 %) zahrnujícím např. zpracování dat či webové portály. S problémy se potýkal váhově okrajový segment filmového a hudebního průmyslu, kde 35 % pokles tržeb značil horší výsledek než v krizovém roce 2009¹⁹.

Graf č. 7 Příspěvky odvětví k meziroční změně tržeb ve službách* (v p. b., očištěno o kalendářní vlivy), saldo indikátoru důvěry ve službách (v p. b., pravá osa) a vybrané bariéry růstu** (v %, pravá osa)**

* Bez odvětví obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb.

**Zahrnuje i finanční sektor. Saldo důvěry i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav v prvním (bariéry růstu), resp. ve druhém měsíci daného čtvrtletí (saldo důvěry). Zdroj: ČSÚ

Růst maloobchodních tržeb se v září zastavil.

V 1. až 3. čtvrtletí tržby mírně klesly. Zaznamenaly nejnižší tempo za posledních sedm let. K letošnímu poklesu nejvíce přispěly slabší tržby u čerpacích stanic.

Maloobchodní tržby²⁰ po březnovém i dubnovém meziměsíčním poklesu postupně oživaly a v prázdninových měsících se fakticky vrátily na úroveň z počátku letošního roku. V září se však meziměsíční i meziroční růst zastavil. V úhrnu za tři čtvrtletí tržby meziročně o 0,7 %²¹ klesly, podobné tempo bylo naposledy patrné v období 2012–2013. Nákupní apetit tuzemských domácností byl tlumen nižší spotřebitelskou důvěrou, skromným růstem objemu vyplacených mezd v ekonomice i zvyšujícími se obavami domácností z růstu cen i nezaměstnanosti. Projevila se i výrazně oslabená poptávka ze strany nerezidentů. K letošnímu poklesu maloobchodu přispěly nejvíce slabší tržby za prodej pohonných hmot (–7,7 %) v důsledku nižší mobility obyvatelstva či poklesu tranzitní dopravy. Mírně se snížily i tržby za prodej potravin (–0,6 %), zejména vinou propadu u specializovaných prodejen (–10,3 %). Růst maloobchodu s nepotravinářským zbožím (+1,0 %) byl tažen dynamicky se rozvíjejícím prodejem prostřednictvím internetu či zásilkové služby (+25,0 %, z toho ve 2. čtvrtletí +37,8 %). Z jednotlivých sortimentních skupin specializovaných prodejen rostla poptávka po počítačových a komunikačních

¹⁹ Silně zasažena byla i oblast filmové distribuce. Dle údajů Unie filmových distributorů klesly za tři čtvrtletí 2020 tržby ze vstupného v kinech v ČR meziročně o 53 %. Projevilo se několikátýdenní přerušení provozu kin a později i omezenější nabídka filmových titulů vlivem odsunutí významnějších premiér. Počet návštěvníků kin dosáhl 6,2 mil., což představovalo v rámci 1. až 3. čtvrtletí minimum od začátku současného milénia.

²⁰ Všechna meziroční tempa tržeb za maloobchod jsou uvedena ve stálých cenách a očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční tempa jsou očištěna o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů). Maloobchod zahrnuje odvětví CZ-NACE 47.

²¹ V celé EU tržby klesly o 1,5 %, v zemích eurozóny o 1,9 %. Nejvíce se tržby snížily v Bulharsku (–11,7 %) a Itálii (–9,0 %), více jak 7,5% pokles registrovaly také Španělsko, Slovinsko a Malta. Růst zaznamenalo třináct států, nejvíce Finsko (+3,7 %), Nizozemsko (+3,2 %), Německo (+3,1 %) a Polsko s Dánskem a Estonskem (shodně +2,5 %). Tržby za prodej potravin se v EU zvýšily o 3,0 %. Česko patřilo (společně s Polskem) do šestice států Unie, kde tyto tržby ve srovnání s 1. až 3. čtvrtletím 2019 klesaly.

zařízeních a po výrobcích převážně pro domácnost. Naopak tržby za prodej oděvů, obuvi a koženého zboží propadly meziročně o čtvrtinu.

Tržby v obchodu s motorovými vozidly meziročně propadly skoro o pětinu.

Poklesem poptávky byl výrazněji zasažen motoristický segment obchodu. Jeho tržby za tři letošní čtvrtletí meziročně propadly o 18,2 %. To bylo skoro o polovinu více než ve stejném období roku 2009. Citelněji byl postižen samotný obchod s vozidly, kde tržby klesly skoro o pětinu, v údržbě a opravě vozů o necelou sedminu.

